

Vijf veelbewogen Jaren.

(1914—1919)

28 Juni — onvergetelijke datum!

Den 28sten Juni 1914 wordt de moord gepleegd op aarts-hertog Frans Ferdinand en diens gemalin; den 28sten Juni 1919 wordt het vredesverdrag te Versailles geteekend. En tusschen die twee datums golft de schrikwekkende vloed van strijd en revolutie, storten de machtigste volkeren ineen, worden de tronen van keizers en koningen, van groot-hertogen en hertogen omvergestormd, rijzen uit den chaos nieuwe rijken op en ontvangt de wereld een andere gedaante.

Toen de Deutsche Keizer bij de schitterende vlootrevue te Kiel den moord vernam, wendde hij zich tot den Engelschen gezant Goschen, en zeide met een somberen blik: „Dat is een kaakslag in het Deutsche gelaat!”

Dat was zijn standpunt als Keizer. Dat is nog heden zijn standpunt, nu hij als balling op een landelijk kasteel te Amerongen droevig zijn dagen slijt.

De moord van Serajewo was de aanleiding tot de reuzenworsteling, doch de oorzaak lag dieper. Het was het doodelijk zaad, door koning Edward VII gezaaid, dat opkwam, toen de insluitingspolitiek der Entente begon, terwijl keizer Wilhelm in betreurenswaardigen overmoed den grooten staatsman Bismarck naar huis had gezonden, en nieuwe banen insloeg.

Bismarck zou slechts in het uiterste geval den strijd op twee fronten hebben aanvaard. Toen Frankrijk en Rusland reeds bondgenooten waren, dekte hij den Deutschen rug door een herverzekeringsverdrag met Rusland, en een der eerste daden van Wilhelm II was, dit allergewichtigste verdrag, waarop de Deutsche evenwichtspolitiek baseerde, te vernietigen.

De moord te Serajewo; het onverantwoordelijk ultimatum van Oostenrijk aan het kleine Servië, dat Servië niet kon aanvaarden zonder zijn soevereiniteit prijs te geven; mobilisatie; wereldoorlog — ziedaar de vreeselijke lijn, waarlangs Europa naar den afgrond gleed.

Indien Deutschland het Oostenrijksche ultimatum had verloochend, en geweigerd had, zich aan dit vreeselijk avontuur te wagen, dan hadden we geen oorlog gehad, d. w. z. dan was de oorlog verschoven. Meer niet. Want hij zat in de lucht; het Deutsche volk geloofde te goeder trouw, dat het moest vechten om zijn leven, om zijn bestaan, om zijn eerlijke plek onder de zon.

Toen Deutschland zich schaarde aan Oostenrijks zijde, sprak keizer Wilhelm van de Nibelungentrouw, die Rijn en Donau verbond. Doch waar bleef de Deutsche trouw, toen de Deutsche legers zich als een lawine op het neutrale België wierpen?

O, onvergetelijke dagen van Augustus 1914, toen het Nederlandsche volk naar de bedehuizen snelde, en van de sidderende lippen het oude Wilhelmus ruischte: „Mijn schild en mijn betrouwen, Zijt Gij, o God, mijn Heer!” en de wereld in ademlooze spanning de oorlogsbulletins volgde!

Voor den nuchteren toeschouwer kon de uitslag niet twijfelachtig zijn, toen Engeland zich met het volle gewicht van zijn macht en in bondgenootschap met Japan aan de zijde der Entente plaatste, en de hongerblokkade in werking trad.

Doch het Deutsche volk achtte een nederlaag onmogelijk; de Deutsche kroonprins schreef zijn gedicht: „Veel vijanden, veel eer!” en de Deutsche legers rukten met onweerstaanbare kracht voorwaarts. Luik viel; Namen viel; bij Charleroi werd de Engelsche en Fransche strijdmacht geheel verslagen. De Fransche grenzen werden overgetrokken; de Brandenburger voorhoede overschreed de Marne, en de

Fransche regeering achtte het geraten, van Parijs naar Bordeaux te vluchten. Het was de crisis.

Toen trad generaal Joffre naar voren. Hij had van Italië een wenk ontvangen, dat hij van dezen bondgenoot van Deutschland geen last zou hebben, en wierp zijn zuidelijke troepen en alle beschikbare strijdmachten op het vijandelijk front.

„Wij namen 4000 man gevangen,” meldde het officiële Wolffbericht, „en trokken voor overmachtige vijandelijke strijdmachten terug.”

Een eenvoudig bericht, maar in den staart lag het zwaartepunt. Want de Deutsche opmarsch was gestuit; de Duitschers werden van de Marne op de Aisne teruggevoerd, en de oorlog was verloren, omdat Parijs niet was genomen, en de Franschen bij de Vogezes den rug vrij hielden.

Binnen vijf weken was dit resultaat bereikt. Het doode punt; de verstarde frontlinie. En vier jaar later was, met eenige schommelingen, het nog, zoo . . .

Zoo was dan, ruim een maand na de oorlogsverklaring, de tijd rijp voor den vrede, en had Deutschland toen vrede gesloten, dan zou hij er anders hebben uitgezien dan heden.

Doch voor het oog van het Deutsche volk werd de tegenslag dubbel vergoed door de schitterende overwinning, die Hindenburg bij de Masoerische meren behaalde. Het Russische leger werd vernietigd; 90.000 krijgsgevangenen; de ster van Deutschland rees!

Hindenburg werd de gevierde held. En terwijl Oostenrijk verslagen werd, en grootvorst Nicolaas, Lemberg binnentrekend, triomfantelijk uitriep: „Dit is de gelukkigste dag mijns levens!” had hij buiten den waard gerekend.

Want Hindenburg verscheen. Na een bewonderenswaardigen terugtocht voor de Russische overmacht, rukte hij in 1915 opnieuw in het veld, heroverde Galicië, bemachtigde Polen en drong door tot voor de forten van Riga.

De staatkundige verhoudingen vertoonden een nieuw beeld. Bulgarije en Turkije hadden zich aan de zijde der Centralen geschaard, doch de Italiaansche bondgenoot was met pak en zak overgelopen tot den vijand. Men noemde het te Rome „heilig egoïsme”; in de gewone spreektaal wordt het anders genoemd!

Doch het Deutsche hart klopte nog fier en sterk, en het uur van den genialen Mackensen had geslagen. Wel hadden de Oostenrijkers in 1914 beproefd, Servië te veroveren, maar zij waren met bebloede koppen teruggezonden, en zooals de Duitschers elken keer den zwakkeren bondgenoot moesten bijspringen, zoo geschiedde het ook thans. En in 1915 werd Servië's lot beslist.

Mackensen aanvaardde het opperbevel, en mathematisch, naar de regelen der krijgskunde, werden de dappere Serviërs teruggedrongen, omgetrokken, overweldigd, en eerst aan de Grieksche grenzen hielden de zegevierende bataljons halt.

Het jaar 1916 deed zijn intrede onder de grauwe oorlogswolken. Roemenië schaarde zich aan de zijde der Entente: hetzelfde Roemenië, dat feitelijk een bondgenoot van Oostenrijk was.

De Geallieerden juichten, doch zij hadden te vroeg gejuicht. Mackensen versloeg de Roemenen en de Russische hulpstroepen; hij veroverde geheel Wallachije, en hield zijn triomfantelijken intocht in Boekarest.

De stokebrand Venizelos was echter uit zijn tent te voorschijn gekomen. Hij was fel Entente-gezind, en als minister-president deed hij zijn uiterste best, Griekenland tot de zijde der Geallieerden over te halen. Doch zijn koning Konstantijn was uit edeler hout gesneden dan de Roemeensche koning; hij achtte het bloed van zijn volk te kostbaar voor imperialistische strevingen, en waagde zijn kroon, om het leven der Grieken te sparen.

De Engelschen hadden in het Oosten van Europa weinig voorspoed. Gallipoli zal hen heugen! Maar Venizelos zorgde er voor, dat zij, van Gallipoli roemloos vertrokken, met de Franschen weer een onderdak ontvingen in de Grieksche haven Saloniki. (Het oude Thessalónica.)

Zoo stond het op het eind van het jaar 1916.

De blokkade begon bitter te nijpen, maar het Deutsche volk vulde zonder morren zijn buik met koolrapen, en van de oevers der Schelde tot aan de oevers van den Eufraat schalde het lied: „Deutschland, Deutschland ueber alles!”

Toch was het meer dan ooit de tijd, om vrede te sluiten. President Wilson sprak zijn gevleugeld woord: „Geen overwinnaars en geen overwonnelingen!” en maakte zich gereed, om den vrede voor te bereiden, terwijl de Oostenrijksche regeering in het geheim aan Deutschland verklaarde, dat haar volken aan het einde waren van hun weerstandsvermogen. Het klonk als een bange noodkreet, maar Ludendorff zeide: „Laten wij overwinnen!” en Deutschland proclameerde de verscherpte duikbootactie, waarmee opnieuw het volkenrecht werd gekrenkt.

Dat heeft Duitschlands lot bezegeld.

Rusland stortte ineen en werd een prooi der revolutie, doch Amerika trad er voor in de plaats. Het binnenslandsche front begon te wankelen, en toen de Bulgaarsche schakel brak, ging er voor den eersten keer een siddering door het Deutsche volk. De oogen gingen open; de strijd tegen een twintigvoudige overmacht was niet vol te houden; het nieuwe offensief van 1918 bestond uit Pyrrhus-overwinningen, en de ster der hope ging onder.

Toen klopte de revolutie aan de poorten. En de roode vloed, die de Romanoffs en de Habsburgers van hun tronon had geworpen, stormde den troon van de Hohenzollerns omver.

In deze ure van rouw en smart en diepe vernedering voor het Deutsche volk willen we niet hard zijn, maar wij zijn niettemin overtuigd, dat de waarheid en slechts de waarheid het arme Deutsche volk kan redden. En dan moet herinnerd worden aan het feit, dat bij datzelfde dorp Visé, waar de Deutsche regimenten België binnetrokken, hun opperste legeraanvoerder als een balling de Nederlandsche grens heeft overschreden; dat deze man indertijd de hand heeft gedrukt van sultan Abdul Hamid, een hand, die droop van onschuldig Christenbloed; en dat deze keizer een toevluchtsoord moest zoeken bij hetzelfde volk, dat met tranen van smart en liefde achttien jaren vroeger een anderen balling heeft ontvangen, den godvruchtigen Paul Kruger, die door dezen zelfden keizer in Deutschland was geweerd.

Dat bestond Wilhelm II, om Engeland aangenaam te zijn — niet zonder ontroering kunnen we aan dat alles denken....

Doch aan den anderen kant willen wij het goede en het groote in de regeering van keizer Wilhelm II niet miskennen. Hij heeft in stoeren arbeid gewerkt voor zijn volk van den vroegen morgen tot den laten avond; hij was een vredeskeizer, en ging waarlijk met geen licht hart in dezen vreeselijksten aller oorlogen.

Aan het einde van den reuzenstrijd moeten we ons verbazen, dat het Deutsche volk het zooveel jaren heeft volgehouden. Het spande de laatste spier en de laatste zenuw in; het heeft een heldenmoed en toewijding ten toon gespreid, die nog de bewondering van volgende geslachten zal wekken. Maar nu de ineenstorting kwam, was zij ook volkomen en volstrekt. De fiere Deutsche adelaar, die zulke stoute kringen beschreef hoog in de luchten, stortte neer. Daar ligt hij, aan onze voeten, in het slijk, met gebroken vleugelen, verlamd, bloedend en machteloos, terwijl de Gallische haan er bij staat, victorie kraaiend.

Geen volk ter wereld heeft in zulk een kort tijdperk van nog geen halve eeuw zulk een economischen opbloei gekend als het Deutsche volk. Doorblader het boek der wereldgeschiedenis — ge vindt geen tweede voorbeeld in zulk een kort tijdsbestek! Maar evenmin vindt ge de wedergade van zulk een absolute ineenstorting, en na de verwoesting van Carthago zijn aan geen volk ter wereld zulke harde vredesvoorwaarden voorgelegd.

Doch in dit alles is Gods hand.

Zou Hij, Die het oor heeft geplant, niet hooren? Zou Hij, Die ons het licht der oogen schonk, niet zien?

In de dagen van zijn buitengewonen voorspoed keerde het Deutsche volk zijn Weldoener den rug toe. De wetenschap had in Deutschland haar schitterenden troon opgericht, en die wetenschap ging uit om de volken te vergifigen. Nietzsche, die in waanzin is gestorven, was een zoon van Deutschland.

Matigheid en soberheid werden verloochend; weelde, zinnelust en het Neo-Malthusianisme knaagden aan het levensmerg des volks, en dit groote volk, dat niet wilde wandelen in de ordinantiën van het Goddelijk vredesverdrag, moet nu verpletterd worden onder het juk van een vredesverdrag, door menschen opgelegd.

't Is nu vrede.

Verslagen zijn de overwonnelingen. Maar ook de overwinnaars zijn verslagen; uit duizenden wonden bloedt het oude Europa, en de revolutie klopt aan de poort.

De 28ste Juni 1914 was een dag van rouw, en de 28ste Juni 1919 is ook een dag van rouw. Wiens ziel beeft niet, als hij denkt aan de twaalf miljoen bloeiende menschenlevens, verslonden door den Moloch van den oorlog? En als hij denkt aan het milioenengraf, waarin de Deutsche moeders met haar vermoorde zuigelingen in den arm neerdaalden? Daar rijst een stem op uit die graven, een schrikkelijke aanklacht tegen de hongerblokkade, die opklimt tot in de ooren van den Heere Zebaoth.

't Is nu vrede, doch niet de gewenschte vrede. En terwijl de revolutie klopt aan de poort, klopt Christus aan diezelfde poort; en over de slagvelden en de puinhooopen en de verwoeste welvaart van Europa ruischt vol majesteit het woord: „O Land, land, land! hoor des Heeren Woord!”

L. P.

DE VREDE.

28 JUNI 1919.

Ik hoor het ritselen door de groene boomen,
Ik hoor het ruischen langs de wijde zee,
De wind voert luide, blijde klanken mee:
De lang verbeide vrede is gekomen!

Om aan het groote oorlogsleed t'ontkomen
Verlangde hunk'rend ieder volk naar vree,
Naar 't einde van ellende en van wee;
Een zuchten om verlichting werd vernomen.

Maar door *deez'* vrede gaat het recht verloren;
Hij ademt wraak en misbruik van de macht,
Ontwringt 't vernederd volk een bitre klacht.

O God, te vallen in des menschen macht
Is wreed; dreigt rondon niet slechts donk're nacht?
Uit *dezen* vrede wordt weer strijd geboren!

H. W. AALDERS.